

Mircea GHIȚULESCU

Pitești

Teatrul de Studio în versiunea Pitești 2006

Teatrul Davila din Pitești începe să se ia în serios pe latura secției de dramă. Instituția, supraîncărcată cu secțiile de marionete, estradă și folclor și-a anexat și fanfara orașului care s-a manifestat cu vigoare și ne-a făcut să ne simțim ca pe vremea lui Kirilșescu din Gaițele. Se ia în serios cu **a X-a ediție a Festivalului Teatrelor de Studio** care ne-a relevat mai multe tendințe latente ale teatrului contemporan. Într-o epocă în care scena însăși a devenit sală de spectacole este evident că trăim într-o epocă a teatrului de studio. Și nu știm dacă nu cumva acesta este viitorul teatrului. Regizorii de teatru nemulțumiți de faptul că lumea nu le umple sălile de 1000 de locuri, le-au închis și au cerut scaune cu trei picioare pentru o sută de spectatori care încap în scenă în jurul actorilor. Mai bine, zic ei 10 spectacole cu o sută de spectatori decât unul singur cu o mie. Și așa s-au transformat mai toate scenele din România în „studiouri” înainte cu două decenii, teatrul de studio însemna cu totul altceva, iar Festivalul de la Pitești încearcă în general să regăsească acest ceva care nu este echivalent cu *fuga din sala mare de frica absenței spectatorilor*. Dacă un regizor complexat se ascunde cu puținii săi susținători pe scenă, nu înseamnă că avem de-a face cu „teatru de studio”. Un spectacol de studio înseamnă *scurt și intens nu prescurtat*. Așa cum au fost într-adevăr câteva dintre spectacolele selecționate de Sebastian Tudor și Marius Zarafescu.

Viața e ca un automobil. Un fel de „teatru descompus”, cum numea Matei Vișniec teatrul său modular alcătuit din scenete interșanjabile, a scris și celebrul Neil LaBute, sub titlul **Autobahn**. Viața ca drum (autobahn, autostradă) cu mașina, cu trenul sau cu orice alt mijloc de transport nu este o temă tocmai nouă, dimpotrivă. Dar pentru că funcționează perfect din punct de vedere filosofic este mereu reluată. LaBute pune simetric (în prima și ultima scenă) întrebarea dacă nu e mai bine să ne trăim viața ca șoferii pe autostradă, care nu se uită nici în dreapta, nici în stânga, alergând tot înainte, până la capăt. Spectacolul cu acest titlu regizat de Radu Apostol în scenografia ingenioasă a Alinei Herescu la Teatrul Național din Timișoara este alcătuit din cinci scenete *tematice* în cel mai curat spirit proletcultist, doar că temele sunt cu totul altele decât în literatura „realist socialistă”. Este punctajul fix al dramaturgiei occidentale legat de droguri, homosexuali, crime, pedofilie, sexualitate, iar Neil LaBute stie să scrie bine pe o temă dată. Sunt trei monologuri în care interlocutorul este personaj mut și două dialoguri, toate susținute cu temperament de câțiva actori tineri despre care, nu mă îndoiesc vom mai auzi: Ana Maria Pandele, Sabina Bijan, Victor Manovici, Cătălin Ursu alături de artiștii consacrați ai Teatrului Național din Timișoara de talia Irenei Flaman Catalina și a lui Traian Buzoianu. Radu Apostol și Alina Herescu inventează un sistem ingenios de proiecții prin intermediul căruia vehiculul static din mijlocul scenei pare că se mișcă. Iluzia *autobahn*-ului este creată și permite chiar inserții metaforice (câprioara care aleargă prin apă este doar una dintre

ele). Sigur, conform laitmotivului anunțat, toate personajele aleargă spre moarte. Este însuși sensul metaforei cu drumul ca destin. De vreme ce suntem veșnic călători, cum am putea muri altfel decât călătorind prin viață. Moartea, ne spune Neil LaBute, nu este decât un accident de circulație.

Muzicantul orb. Mai puțin adaptat ideii de *studio*, spectacolul **Fluturii sunt liberi** de Leonard Gershe, în regia Dianeii Iliescu, de la Teatrul Mic, este o melodramă veritabilă, sinceră și tulburătoare cum se scria în America pe vremea lui Arthur Miller. „Face bine la nervi” să ascuți uneori texte care exaltă bunele sentimente, chiar cu riscul ca ele să fie ipocrite reflexii sau simple minciuni. Este o piesă din seria celor cu handicapați de geniu. Eroul; muzicantul orb Don, abia ieșind dintr-o adolescență traumatizată de lipsa văzului, sub apropiata îndrumare a unei mame posesive (rol jucat cu tact de Andreea Grămoșteanu), se hotărăște să ia viața pe cont propriu și se mută într-o garsonieră mobilată sumar. Aici o găsește, ori mai exact, este găsit de Jill Benson, o tânără spontană, alături de care descoperă sexul, dar îl părăsește pentru un regizor (Ralph Austin, excelentă compoziție a lui Radu Iacoban care joacă rolul unui regizor afectat, parcă îl vezi pe Andrei Serban tânăr), chiar a doua zi când programaseră o cină în *tête à tête*. Vlad Logigan, actor cu o figură infantilă, joacă ireproșabil rolul lui Don, construit pe inocență și sentimentalism. Îngrozită de furtuna pe care a provocat-o în sufletul lui Don, *Jill* (Andreea Samson compune o ingenuă perversă) se întoarce și îl recuperează pe muzicantul orb. Leonard Gershe ne vorbește despre asumarea libertății și autonomiei, dar nu îl lasă pe Don să plătească prin suferință prețul acestei libertăți. Nimic mai mult, nimic mai convențional, dar lucrurile sunt scrise, cu sensibilitate și jucate cu pasiune.

Taina cerșetorului. Un om jerpelit, un boschetar intră în scenă târând după sine agoniseala unui căutător prin pubele și începe să depeze povestea tragicomică a unei vieți ce poate fi, cu modificările necesare, a oricărui dintre noi. Treptat, descoperi un actor care își apără singur șansele, un bărbat cu o alură cinematografică generoasă, care în alte părți ale lumii ar fi făcut o carieră de excepție. Mihai Bica, despre el este vorba, schimbă imperceptibil registrele, fiind când pasional când ironic, dar se poartă delicat cu textul scris de Costin Manoliu, consolidat cu fragmente shakespeariene, versuri decoltate de Emil Brumaru, etc. rostind cuvintele cu o precauție specială ca și cum ele ar exprima propria sa viață. Întâmplări triste sau comice se succed în ritm alert, țâșnesc una din alta. Rostite cu vocea generoasă a lui Mihai Bica primesc, și unele și altele, un relief patetic. Finalul este și el pe măsură: imaginea unui ghiveci cu o floare închisă într-o colivie, ca o pasăre. Mihai Bica eliberează floarea (eliberându-se, poate, pe sine de propriile traume) și te aștepți ca aceasta să-și ia zborul.

Extrem, pentru cunoscători, este scenariul unui film dar, mai întâi a fost piesă de teatru dură, scrisă de William Mastrosimone. Textul suferă de stagnarea piesei cu o situație dramatică unică. Un violator profesionist (*Ronie*) pătrunde în locuința unde conviețuiesc trei femei singure. Nu este acasă decât Maggie pe care o torturează dar femeia se salvează cu ajutorul unui tub de insecticid. Situația se răstoarnă: Maggie îl imobilizează, îl bate la sânge și chiar vrea să-l ucidă, dar vin, pe rând, Terry și Patricia care percep diferit situația. Violența este egal de insuportabilă și de o parte și de alta. Cine are dreptate? Maggie care se teme de o a doua agresiune dacă anunță poliția sau Ronie care este torturat cu sălbăcie? Desigur, Ronie atrage constant atenția și nu de puține ori pare un lisus însângerat și crucificat. Petrișor Stan are variate versiuni de a exprima

suferința fizică. Dan Tudor a spus ce trebuia spus: două violențe care se confruntă nu-și oferă nici o șansă. Cornelia Nicolescu (*Maggie*), Mirela Popescu (*Terry*), Lia Deaconu (*Patricia*) fac ca spectacolul să fie captivant de la un capăt la altul. Un juriu (Radu Iordănescu, Radu Zarafescu și subsemnatul) a acordat acestui spectacol Premiul pentru cel mai bun spectacol la mare luptă cu *Autobahn* de la Timișoara. Alte premii: **Mihai Bica** pentru interpretare masculină (Cerșetorul din *Taina cerșetorului* de Costin Manoliu), **Andreea Samson** (Premiul de interpretare feminină pentru Jill din *Fluturii sunt liberi* de la Teatrul Mic), **Alexandru Dabija** (Premiul pentru regie pentru *Trei surori* la Teatrul Toma Caragiu din Ploiești), **Alina Herescu** (Premiul pentru scenografie, *Autobahn*, Teatrul Național Timișoara). O impresie foarte bună au lăsat sârbii de la Teatrul „Joachim Vujici” din Kraguevac care au jucat o piesă de Odon Von Horvath (**Hotel Belvedere**). Actorii antrenați de regizorul Dragan Jakovlevici joacă modern, deși sunt și ei, ca românii, trăiriști crescuți la școala lui Stanislavski. Atmosfera era asemănătoare cu aceea din *Tango* de Mrožek și compoziția regizorală, în final, foarte ingenioasă.

Marinela ȚEPUȘ

Lușoi

Festivaluri în fel și chip

Sunt multe festivaluri de teatru în România. Nu avem a ne plânge. Aproape că nu mai ai ce inventa. E drept, unele au anvergură națională (cele mai multe), altele (cele mai puține), internațională (Festivalul „Shakespeare” de la Craiova, Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu) și câteva abia de sunt (re)cunoscute la nivel local. E benefic pentru toată lumea faptul că autoritățile locale susțin asemenea manifestări. În felul acesta, locuitorii urbei care beneficiază de un asemenea eveniment pot fi la curent cu mișcarea teatrală, pot cunoaște creații ale mai multor regizori, ale mai multor teatre, pot vedea nume noi de actori. Și toate, într-un scurt interval de timp. Dacă la aceste festivaluri, în afara reprezentațiilor, mai sunt prezenți și jurnaliști, cronicari, televiziuni, radiouri... cu atât mai bine pentru toată lumea. Se va face o publicitate corespunzătoare nu doar evenimentului, ci și instituției care-l organizează și, evident, orașului.

Susțin, prin urmare, ideea că nici un festival de teatru nu e de prisos. Asta nu înseamnă că pot fi prezentă la toate. În general, sunt câteva pe care nu doresc să le pierd. Și nu trebuie să fie neapărat cele mai de anvergură. În general sunt acelea ale căror selecție nu mă dezamăgește, ale căror gazde consider că se poartă impecabil cu toată lumea, ale căror spectacole s-a întâmplat să nu le văd înainte (măcar unele dintre ele). De altfel, așa cred că procedează toți oamenii de teatru. Selecția se face (și) după afinități.

Printre festivalurile a căror fidelă admiratoare rămân se numără, firesc, cel de la Craiova, cel de la Sibiu, cel de la Brașov (de Dramaturgie Contemporană), cel de la Reșița (Colocviul Național de Regie), cel de la Buzău (Gala Noilor Generații – *Capul de... Regizor*, din a cărei echipă de proiect am făcut parte